

vételekkel szemben magát igazolhassa, egyúttal bejelentvén, hogy »Millenium lámpásai« külföldön nagy elismerésben részesülnek.

6. Ilosvay Lajos kéri a szakosztályt, mondja ki, hogy május 26-ikán, a

milleniumi ünnepekre való tekintettel a szakosztályi ülést csak abban az esetben kívánja megtartani, ha esetleg az önként jelentkező előadó az ülés megtartását valamely fontos körülménynél fogva sürgeti.

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(86.) Egy igen szép példány kőszáli sasom van kitömött állapotban; a molytól megvédendő, óhajtánám tudni, milyen méreggel kellene bekenni, melynek elporlása a szobában az emberre, különösen a gyermekekre káros hatással ne lenne.

S. L.

(87.) Használható-e, jobb hiányában, kerti öntözésre olyan kútvíz, mely literenként tartalmaz:

0·6543	gramm	szénsavas nátront,
1·0959	»	kénsavas nátront,
0·2143	»	szénsavas calciumot,
0·0699	»	kénsavas magneziát és
0·4054	»	chlórmagneziát.

Én attól tartok, hogy a literenkénti 2·4308 gramm só tartalom a növényzetre kedvezőtlenül fog hatni, sőt a talajt idővel elterméketlenítheti, a mennyiben az itt — száraz alföldi éghajlatban — szükséges erős öntözés mellett, az öntöző vízzel évenként és holdanként mintegy 400 kilogramm szikós kerülne a kert talajába, a többi, kevésbé földrontó, de még nagyobb mennyiségű só-féléket nem is tekintve. Gyakorlatból merített tapasztalatok nem állanak rendelkezésemre, mert a szóban levő kút csak most furatott, a környéken pedig a kútvizek kivétel nélkül ennél még sokkal sósabbak, úgy hogy kerti öntözésre, minthogy a káros hatás azonnal észrevehető, épen nem használatnak. B. P.

(88.) Ismeretes dolog, hogy, ha 100 liter 100/0-os alkoholt 100 liter vízzel keverünk, nem kapunk 200 liter 50 térfogat-százalék alkoholt tartalmazó keveréket, hanem, mivel a beállott térfogatkiebbedés 7·2 litert tesz, a keverék térfogata 192·8 liter. Ebben a keverékben azonban benne van a 100 liter abszolút alkohol, ennél fogva a keverék szesztartalma következő arány szerint számítható ki.

$$192\cdot8 : 100 = 100 : x$$

$$x = \frac{10\cdot000}{192\cdot8} = 51\cdot8 \text{ térfogatszázalék.}$$

Én már számtalanszor kevertem 90—96 százalékos szeszt, mindig ugyanolyan meny-

nyiségű vízzel és mindig azt tapasztaltam — a mi szintén nem új dolog —, hogy a szesz és víz különböző fajsúlyai okozta hőfejlődés következtében a térfogat nagyobbodik, bárha azt soha sem állapítottam meg, vajjon kihűlés után is megmarad-e ezen térfogatnagobbodás, vagy csupán a keverés első stádiumában.

Mint fentebb a példa mutatja, az *abszolút* alkohol és vízkeverékben az összehúzó-dás van konstatálva; miért van tehát a nem épen 100 százalékos szesz és vízkeverékben az ellenkező?

Továbbá, minthogy a mondott 200 liter keverékből csupán 192·8 liter lesz, a mely mennyiségben mégis benne van az eredeti 100 liter abszolút alkohol, igen szeretném tudni, hogy mindkét folyadék — t. i. szesz és víz — az összehúzó-dásra minő hatással van és milyen arányban?

EDVY SÁNDOR.

(89.) A mellékelt gerzrát van szerencsém meghatározás végett tisztelettel beküldeni.

A húsvéti ünnepeket Gesztetén töltvén, értesültem, hogy öcsém a tél folyamán hajtóvadászat közben olyan »farkast« lőtt, a miről később senki sem tudta kisütni, hogy tulajdonképen micsoda. Sűrű, sima tömött bundája világos vöröses sárga színű és a hódprémhez hasonló selymes fényű. A hajtók állítása szerint, közeledtükre, vaczokból ugrott fel és úgy került öcsém puskacsöve elé, ki a havas területen és bokrok között fejeről és hátáról — mert egyelőre csak azt látta — nyári szörben lévő nádi farkasnak tartotta és lelőtte. Később sült ki, hogy legalább az ismert típusú farkasok közé nem sorozható, de hasonlít a rókához is fejében és füleiben, mely még a bőrön most is meglehetősen jellemzetesen látható, de van benne valami a kutyaéból is; farka fehérvégű, nem lompos, de lapos. Egy vén tapasztalt erdész határozottan állítja, hogy nem kutya. De hát akkor micsoda? Öcsém, ajánlatomra, a

K. M. Természettudományi Társulathoz való felküldését határozta.

Szíveskedjenek ahhoz értőkkel meghatároztatni, hogy mit is lőtt hát Sándor öcsém, és, ha érdemes, méltóztassanak a gyűjteménybe elhelyezni. Lövetett 1896 januárius végén, Gesztete község (Gömörmege) határának erdős, távoli részében.

BALAJTHY BARNABÁS.

(90.) Szíveskedjenek az itt mellékelt szilfalevelek beteges elváltozását okozó apró rovarok nevét, hová tartozását és tulajdonságait velem tudatni. K. V.

(91.) Egy szép, nagy példány *Ficus elastica* egy rendkívül magas, hosszú ágat bocsátott fölfelé, a melynek csak tetején van néhány levele és így a *Ficus* szépségét tetemesen alább szállítja. Azt szeretném tudni, hogy e hajtás (a törzs folytatása) levágását nem fogja-e a *Ficus* megsínleni vagy a levágás után a többi ágak bujább tenyészése várható-e. D. Z.

(92.) Szíveskedjenek valamely jó »sváb« bogarat irtó szert ajánlani, mert lakásomon nagyon el vannak szaporodva. G. G.

(93.) Ma láttam először, hogy egy 10—12 milliméter hosszúságú világossárga hernyó az udvarban levő rózsafán egy tetűt megfog, melynek potrohából a nedvet nagy mohósággal szívja ki s azután az élettelen bőrvázat az ághoz teszi. A hernyó hat pár lábbal bir, hátán sötétebb vonal húzódik. A toron lábakat nem vettem észre. Midőn szí, fejét magasra emeli. Mi e hernyó neve? Igaz-e, hogy a katiczabogarak is pusztítják a rózsatevket? SZÖLGYÉMY GYULA.

(94.) Kérek szíves útbaigazítást az iránt, hogy mi módon lehet a rózsán élőködő zöld tetveket alaposan és legkönnyebben kiirtani a nélkül, hogy a rózsának e mellett baja támadhatna. Melyek azon szerek, a melyeket nagyobb rózsaszélesztésben is e célra eredménnyel és veszély nélkül alkalmazni legtanácsosabb volna? Z. A.

(95.) A kezelésem alatti gazdaságot át-
vágó vasúti töltésben tömerek ürge van, melyet onnét kiönteni nem lehet, pedig a szomszédos földeken nagy károkat okoznak.

Ha valaki gazdatársaim közül cselra vezető tanácsot tudna adni, nagy jót tenné velem. F. A.

(96.) Öten voltunk együtt egy társaságban. A társaság egyik tagja az elektromos lámpán levő keskeny réz-sávra alkalmazott fémrudacs-kával elektromozta magát s erős ütéseket érzett. Hasonlóképen éreztem én is, a társaság többi három tagja pedig teljesen érzéketlen volt iránta. De ha az »érzékenyek« bármelyike kezét az illető kezére tette, azonnal érezte az az erős lökéseket, ha kezét elvette az »érzékeny«, ismét semmit sem érzett a másik. Ha ellenkezőleg valamelyik »érző« fogta a vezetékét s természetesen erősen érezte a lökést, s ekkor valamelyik »érzékeny« tette kezét az »érző« kezére, a »nem érző« semmi lökést sem vett észre, az »érző« pedig a hatás tovább tartott.

E tüneményt sehogyszem tudtuk magunknak megmagyarázni, s azért kérném a tisztelt tagtársakat szíveskedjenek a Közlönyben e felől nyilatkozni. KISS V. MANÓ.

FELELETEK.

(70.) Hosszú dolog lenne, ha itt az álmot, az idegességet, s az álmok hatását az idegességre megvilágosítani akarnók; minden egyes kérdéstről csak röviden szólhatunk; különösebben mégis az álomról emlékezünk meg.

Nem mondhatjuk, hogy »az álom folytatólagos szabálytalan gondolkodás«, mert így az elmezavar is álom lenne, a mi pedig egyáltalán nem az. Álom és gondolkodás között lényeges különbség van. Gondolkodás közben az agyvelőbeli folyamatok társítása, tehát a gondolkodást tevő részek összekapcsolása mindig külső hatás nyomán indul meg, s e nélkül nem keletkezik, alvás közben pedig belső ingerek, tehát véráramlás s a test egyéb belső változásai indítják meg az álmot. (Tele gyomorral rosszat álmodik

az ember.) Külső ingerek itt alárendelt jelentőségűek, de hatással lehetnek reá. A süppedékes, gidres-gödrös ágy olyan álmot kelthet, mintha összegyűrnék benne az embert. Jó vacsora s rossz ágy hozza magával a boszorkánynyomást.

Külső ingerek összeszövődve a belsőekkel, meghamisítják az álmot, ép úgy, mint az ébrenléte. A költögetésről azt hisszük, csak álmunkban halljuk, a hihetetlennek látszó igazság álomként tűnik fel előttünk. Ha a külső ingerek erősebbek s a gondolatkötést maguk számára lefoglalják a valóság tudatára ébredünk.

Álmot, illetőleg elalvást — mert a mély álomban semmiféle gondolatfűzés nincs — úgy létesíthetünk, ha a szervezettől minden külső ingert eltávolítunk. Mindenki előtt is-

meretes az az anekdota, hogy egy vidéki úr, ki jó kedvvel feküdt le, két nap után káromkodva kelt fel, mert elaludta a koronázási bandériumot; reggel ugyanis nem az ablakra nézett, hanem benézett a ruhaszekrénybe, s talán máson is megesett már, hogy a sötétség vagy a csend szokottnál tovább áltatta el.

Egy német tudós siketnéma fiának, ki testén sem érzett, bekötötte a szemét s a fiú nyomban elaludt. Ugyanezt érzük el állatokkal is; ha szemüket s orrlyukaikat elzárjuk s bőruk más helyét sem éri semmi inger. Az állatok addig alszanak, míg külső inger nem éri őket, sőt ennek híján föl sem ébrednek. Így jön létre a hipnózis s az igazi fakirok alvása is, s ezért minden élő lény csendes, sötét alvó helyet keres.

Alvást előidéznai nem csak külső ingerekkel lehet, hanem az által is, ha az idegrendszer érzékenységét külső ingerrel szemközt eltompítjuk. Ezt érzük el testi vagy szellemi munkával s különféle orvosi szerekekkel. Ijedtség, betegségek vagy bármely okból eredő kimerültség szintén okozhat álmot. A mint e hatások vagy szerek ható ereje csökken s a külső ingerek megindítják az idegműködést, az álom megszűnik.

Aludni lehet álom nélkül is; a legjobb alvás álmotalan álom. Mondottuk, hogy az álom s a gondolkodás nem más, mint társítás, vagyis vezetés az idegrendszer legfinomabb útjain; így az összefutó ingerekből képek, hangok, gondolatok alakulnak; ha az idegvezetés nagy fokban csökken, előbb kimarad a társítás külső ingerekre, azután a társítás belső ingerekre, tehát az álom is megszűnik, s a belső ingerek összes ereje az élet legutolsó jeleit a szív működést s lélekzést létesíti.

Álmát valaki elfelejtheti, többnyire a világ friss, erős ingereinek hatása alatt. A kérdező találoán mondja, hogy ez még nem mutatja, vajjon az álmok tényleg hiányzottak-e. Néha biztosan tudjuk, hogy álmodtunk, csak azt nem tudjuk, mit, kiről, mert a sok külső inger az ezektől függetlenül szőtt társításokat (gondolatkötecsket) széjjelbontja. (Ez a felejtés rendes mechanizmusa.)

Az ideges embereket illetőleg ezek rendszeren úgy a külső mint a belső ingerek iránt érzékenyebbek, tehát, legalább elméletileg, álmok tarkább lehet, mint a kevésbbé érzékenyeké. Ilyen emberek felületesen is alszanak, könnyen felébrednek. Másrészt, mivel a külső ingerek iránt is érzékenyebbek

s idegrendszerük gyenge, a külvilág erősebb, durvább hatásainak megőrzésére a külvilágot fölcserélik az álmokképekkel, éjjel ébren alszanak, nappal fél álomban élnek.

A mi végül az álomnak az ideges emberekre való hatását illeti, tényleg jobb, ha nem álmodnak (s nem is álmodoznak!), tehát mélyebben alszanak, jobban pihennek s teljesebben vannak a maga idején ébren. Különösen pedig nem jó ilyen embereknek az izgató álom. Hogy ezektől megszabaduljanak s nyugodt éjszakájok legyen, előbb nyugalmas napot kell szerzeniök, kerülniök minden fölösleges, sőt káros ingert már az ébrenlétben. Hogy pedig a belső ingerek, tehát az álmokképek ellen is védve legyenek, edzeni kell az idegrendszert annak módja szerint komoly, odaadó munkával, ez meghozza az édes, pihentető álmot, s a hol ez így magától nem megy, ott még mindig segíthet az orvosi tanács, vagy a gyógyító szerek.

DR. P. K.

(70.) Az alvás szervezetünknek olyan állapota, melyben az agyvelő működése szünetel és ennek megfelelőleg az öntudat is hiányzik; ha pedig az agyvelő ezen pihenése nem teljes, s az öntudat kisebb-nagyobb fokban, de szabálytalanul működik: álmodik az ember. Az álom tehát nem egyéb, mint alvás bizonytalan, zavart öntudat mellett s e zavart öntudat okozta azután azt a sok tévedést, mely a legbizarrabb álmokképekben nyilvánul. Álmainkat főleg a napi események, eszünkre beható erősebb ingerek, pl. hangok, szagok, testünk bizonyos állapotai alkotják meg. Ebből magyarázható azután, hogy ideges — neuraszténias — egyének, a kik gyakran szenvednek fejfájásban, neuralgiákban, emésztési zavarokban, a kiknek egész idegrendszerük ingerlékenyebb, idegrendszerük ezen állapotánál fogva nyugtalanabbul is alszanak, agyvelejök pihenése nem teljes és ennek megfelelőleg többet is álmodnak, álmuk pedig, izgékony idegrendszerük miatt, nyugtalanabb. Tény, hogy az ideges embernek árt mindenféle izgalom s így az is árt neki, ha nyugtalanul alszik s izgató álom gyötri; hiszen mindenkinek szüksége van üdítő alváásra és a legegészségesebb ember is beteggé lehet, ha nem alszik elegendet! Azonban ne feledjük, hogy a neuraszténias egyének nem azért idegesek, mert izgató álmaik vannak, hanem azért nyugtalan az alvásuk, mert idegesek.

DR. AUJESZKY ALADÁR.

(73.) Egészségtani vizsgálatokból kiderült, hogy a nagyon száraz és meleg levegő ártalmas az egészségre. Ha valamely jó melegvezető fémanyagból készült kályhában a fűtés nem történik óvatosan és a benne felhalmozott tüzelőanyag izzóvá teszi a kályha felszínét, a kályhán a levegőből folyton reá-hulló organikus por megpörköldik. E pörköldés következtében az egészségre ártalmas gázok fejlődnek, melyek csípőssé, sőt bűzösé tehetik a szoba levegőjét, a szájban, torokban a szárazság érzetét keltik, a szemek nyálkahártyáját (a kötőhártyát) izgatják, köhögésre ingerelnek.

Hogy mikor kezdi pörkölni a kályha az organikus port, erre vonatkozólag kitűnt, hogy a pörkölés akkor áll be, mikor a kályha felszíne 100 C⁰-nál magasabb hőmérsékletű. Fodor professzor — ki e tárgyat behatóan tanulmányozta — vaskályhák felszíne hőmérsékletének meghatározására különböző fémötvözetek egész sorozatát készíttette, melyeknek olvadási pontját ismerjük. Így pl., ha 1 súlyrész bismut-, 1 súlyrész ólom- és 1 súlyrész ónból álló ötvényt teszünk a kályhára és az ötvözet nem olvad meg, a kályha felszínének hőmérséklete nem éri el a 125 C⁰-ot; ha meg olvad az ötvözet, a kályha felszínének hőmérséklete legalább is 125 C⁰, vagyis az ilyen kályha már pörköli az organikus port és megrontja a szoba levegőjét. Fűtésekor tehát vigyázni kell arra, hogy a vaskályha felszíne izzóvá ne legyen.

DR. AUJESZKY ATADÁR.

(74.) A pipaszárát a lerakodott szennyes képződményektől kitisztítani a legbiztosabb és legajánlatosabb gőzzel. Az eljárás a következő: Minden gőzgép kazanja fel van szerelve két kémcsappal; az egyik a víz, a másik a gőz számára; a pipaszárról sem a szopót, sem a csutorát nem vesszük le; a pipába való csévél a vízkémcsaphoz nyomjuk erősen s a csapot óvatosan kinyitjuk — hogy a hirtelen beletóduló forró víz a pipaszárát szét ne repessze — s

mindaddig hagyjuk a vizet rajta keresztül folyni, míg nem tisztá. Ha most a kívánt tisztaságról meggyőződünk, a vízkémcsapot elzárjuk, s a pipaszárát a gőzkémcsaphoz hasonló módon odaillesztve, száraz gőzzel újra kitisztítjuk. Ez eljárás igen egyszerű, s a pipaszár minden kellemetlen utóízét teljesen elveszti.

LEDŐ ISTVÁN.

(74.) A mocskos pipaszárát, szivarzópókat igen könnyen megtisztíthatjuk spiritusszal. Alkalmas módon teleöntjük tiszta spiritusszal s állani hagyjuk; a spiritusz a lerakodott pipamocskot feloldja s mint barna lé önthető ki belőle. Utána tiszta vízzel öblítjük ki a pipaszárát, s végre megszáritjuk. Szükség esetén ismételjük a spiritusszal való kezelést mindaddig, míg lege artis belefuvogatva, az ismeretes vidám hangokat nem adja.

—V.

(75.) A negatív lemez sárga foltjának eltávolítása nem fog sikerülni. W. V.

(76.) Észrevételei helyesek, de nem újak; az utóvilágítás az üveg minőségéhez képest kisebb-nagyobb mértékben minden jó Crookes-csővön mutatkozik; a csőben végbemenő kisülések pedig nemcsak az emberi test, hanem más, a csőhöz egyoldalúlag közelített vezetők által is irányítottak és pedig annál jobban, minél nagyobb a gáznnyomás.

SCH. A.

(90.) Az apró rovarok, melyek a szilfa levelén ama piros kidudorodásokat okozták, a levéltetvek családjába tartoznak; a nevök *Tetraneura ulmi* Deg.

P. J.

(91.) A *Ficus elastica* Roxbg. magasba törő hajtása tetszésszerű magasságban levágható a nélkül, hogy ezáltal a törzs, vagy a rajta levő többi hajtás kárt szenvedne. Sőt ellenkezőleg, a törzsből új, erősebb mellék-hajtás keletkezik; a nedvnek szűkebb körre szorítása által pedig a meglevő ágak sokkal bujábban hajtanak, a mit elősegít a déli naptól mentes, világos szabad hely, az egyenletes öntözés s naponkénti permetezés.

F. J.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.